

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 7^ο

Το έργο του Χριστού – Δικαίωση και συμφιλίωση

Διάγραμμα παρουσίασης

---

1. Η σπουδαιότητα του δόγματος
2. Το υπόβαθρο της δικαίωσης
3. Η δικαίωση είναι εσχατολογική
4. Η δικαίωση είναι έννοια δικανική
5. Η βάση και το μέσον της δικαίωσης
6. Η δικαίωση και οι μετέπειτα αμαρτίες
7. Ο καταλογισμός
8. Η συμφιλίωση
9. Τα εξηγητικά δεδομένα
10. Η συμφιλίωση είναι αντικειμενική
11. Η ανάγκη της συμφιλίωσης
12. Ο χαρακτήρας της συμφιλίωσης
13. Η υποκειμενική πλευρά της συμφιλίωσης
14. Τα αποτελέσματα της συμφιλίωσης

1. Ο παύλειος όρος «δικαίωση» και η έννοιά του

Ο απ. Παύλος χρησιμοποιεί πολλούς όρους για να παρουσιάσει το έργο του Χριστού. Ένας από τους σπουδαιότερους, που κυριαρχεί κιόλας στις Επιστολές προς Γαλάτας και προς Ρωμαίους, είναι η δικαίωση. Το ρήμα είναι δικαιοώ (δικαιώ), κι έχει την ίδια ρίζα με το δίκαιος και τη δικαιοσύνη. Το νόημα που εκφράζεται με το δικαιοώ είναι ανακηρύσσω κάποιον δίκαιο, κι όχι καθιστώ κάποιον δίκαιο. Όπως θα δούμε, το βασικό νόημα της δικαίωσης είναι η διακήρυξη του Θεού, του δίκαιου κριτή, ότι όσοι πιστεύουν στον Χριστό, όσο αμαρτωλοί κι αν είναι, είναι δίκαιοι –ο Θεός τούς βλέπει σαν δικαίους, επειδή εν Χριστώ έχουν συνάψει σχέση δικαιοσύνης μαζί του.

1. Η σπουδαιότητα του δόγματος

2. Η συχνότητα των όρων «δικαιόω» και «δικαίωσις»

Η σπουδαιότητα της δικαίωσης στη θεολογική σκέψη του Παύλου έχει αμφισβητηθεί. Ενώ ο Παύλος χρησιμοποιεί το ρήμα *αφίημι* μόνο μία φορά (Ρωμ 4,7), το ουσιαστικό όνομα *άφεσις* δύο φορές (Εφ 1,7· Κολ 1, 14) και δύο φορές ένα άλλο ρήμα για τη συγχώρηση, το ρ. *χαρίζομαι*, χρησιμοποιεί το ρ. *δικαιόω* δεκατέσσερις φορές και τη *δικαίωσις* πενήντα δύο φορές! Γεγονός πάντως είναι πως οι όροι αυτοί είναι συγκεντρωμένοι όλοι στις προς Ρωμαίους και την προς Γαλάτας. Έτσι, το ρήμα «δικαιόω» απαντάται, εκτός από την προς Γαλάτας και την προς Ρωμαίους, μόνο στα χωρία Α΄ Κορ 6,11 και Τίτ 3,7.

3. Η δικαίωση ως αντιπαράθεση στη θεολογία των Ιουδαϊζόντων

Το γεγονός αυτό οδήγησε πολλούς ερευνητές στο συμπέρασμα ότι το συγκεκριμένο δόγμα της δικαίωσης με κανέναν τρόπο δεν κατείχε κεντρική θέση στη θεολογική σκέψη του Παύλου αλλά ήταν απλώς η αντιπαράθεση που ο ίδιος είχε δημιουργήσει, με σκοπό ν' αντιμετωπίσει τη θεολογία των Ιουδαϊζόντων. Αν δεν υπήρχε η ανάγκη να απαντήσει στους Ιουδαϊζοντες, οι οποίοι επέμεναν ότι οι εθνικοί έπρεπε να τηρήσουν τον νόμο για να σωθούν, ο Παύλος ποτέ δεν θα είχε διαμορφώσει το δόγμα της διά πίστεως δικαίωσης. «Στην ουσία, ολόκληρη η παύλεια θρησκεία μπορεί να παρουσιαστεί χωρίς καν να εμφανιστεί το δόγμα αυτό, παρά μόνο αν πρόκειται για το τμήμα εκείνο που αφιερώνεται στον νόμο» (Wrede).

4. Η αμφισβήτηση της κεντρικότητας της δικαίωσης

Ο Albert Schweitzer, ο οποίος ανακάλυψε εκ νέου τη σπουδαιότητα που είχε η εσχατολογία για τον Παύλο, αισθάνεται ότι το να πάρει κανείς τη διά πίστεως δικαίωση σαν σημείο αφετηρίας, θα οδηγήσει σε παρεξήγηση του Παύλου, και πως αυτό το δόγμα ήταν ένας «δευτερεύων κύκλος» μέσα σε έναν άλλο, τον κύριο κύκλο –το μυστικό δόγμα της λύτρωσης διά του είναι εν Χριστώ. Ο Andrews ακολουθώντας τον Sabatier περιγράφει τη δικαίωση σαν «μια δικανική και υποδεέστερη αντίληψη», που μας δυσκολεύει να πάμε σε μια ανώτερη και καλύτερη ιδέα, αυτής της δικαίωσης που γίνεται κτήμα πολλών.

5. Εναλλακτικές κεντρικές αλήθειες στην παύλεια σκέψη

Ο Stewart δεν διστάζει τόσο κατηγορηματικά τη δικαίωση, αλλά βρίσκεται πως ο πραγματικός μίτος για την κατανόηση της παύλεια σκέψης και εμπειρίας είναι η ένωση με τον Χριστό και όχι η δικαίωση. Ο Davies ακολουθώντας τον Wrede και τον Schweitzer θεωρεί τη δικαίωση μόνο σαν μια βολική αντιπαράθεση κατά των Ιουδαϊζόντων, που ανήκει στο περιθώριο της σκέψης του Παύλου. Η κεντρική αλήθεια βρίσκεται μάλλον στο ότι ο Παύλος πίστευε στον ερχομό των δυνάμεων του νέου αιώνα, κι απόδειξη αυτού ήταν η έλευση του Πνεύματος. Ο Schoeps είναι ικανός ν' αφιερώσει ένα ολόκληρο βιβλίο στην παύλεια θεολογία χωρίς να αναφέρει σε κανένα τμήμα τη δικαίωση, και χωρίς να κάνει σ' αυτό καμία ανάπτυξη πάνω σε τόσο σπουδαίο εδάφιο όπως αυτό του Ρωμ 3,26.

6. Η κεντρική θέση της δικαίωσης ως εσχατολογικής απόφασης

Πολλοί που κινούνται στην παράδοση της Μεταρρύθμισης, τοποθετούν το δόγμα της δικαίωσης στο κέντρο της σκέψης του Παύλου, και η πρόσφατη θεολογία της ηπειρωτικής Ευρώπης αναγνωρίζει ότι το συγκεκριμένο δόγμα είναι αναπόσπαστο στοιχείο της παύλειας σκέψης. Θα προσπαθήσουμε να δείξουμε πως είναι λάθος να αντιπαραθέτουμε τη δικαίωση με την εν Χριστώ ζωή ή με την έλευση των δυνάμεων του νέου αιώνα. Αντίθετα, δικαίωση είναι η δικαστική απόφαση που απαγγέλλεται από τον δικαστή· «Αθώος ο κατηγορούμενος», η οποία ανήκει στην εσχατολογική ημέρα της κρίσεως· αλλά που ιστορικά έλαβε χώρα με το γεγονός του Χριστού. Η δικαίωση είναι μια από τις ευλογίες του νέου αιώνα που έρχονται στη ζωή μας εν Χριστώ. Η δικαίωση είναι ένας τρόπος για να περιγράψουμε το αντικειμενικό (ιστορικό) έργο του Χριστού για μας. Η εν Χριστώ ζωή είναι η υποκειμενική ή εμπειρική πλευρά του ίδιου αυτού λυτρωτικού έργου, και βασικά τόσο το ένα όσο και το άλλο είναι αγαθά εσχατολογικά.

2. Το υπόβαθρο της δικαίωσης

7. Η κατανόηση της δικαίωσης με βάση την Παλαιά Διαθήκη

Το παύλειο δόγμα της δικαίωσης μπορεί να κατανοηθεί μόνο με υπόβαθρο την Π.Δ. Για τους Έλληνες η δικαίωση ήταν ένα έμφυτο ανθρωπινό χαρακτηριστικό. Ο Πλάτων περιγράφει τη δικαιοσύνη σαν μία από τις τέσσερις αρετές: δικαιοσύνη, σοφία, εγκράτεια και θάρρος ή ανδρεία. Οι αρετές αυτές τονίζονταν από τους Στωικούς και κάποιες φορές πέρασαν στον Ιουδαϊσμό της ελληνιστικής εποχής. Στην Π.Δ. ωστόσο, η δικαίωση είναι ένα ξεχωριστό θρησκευτικό δόγμα. Το ρήμα που μεταφράζεται «δικαιόω» είναι το εβρ. *šāḏāq*. Αν το πραγματικό νόημα της ρίζας έχει χαθεί, οι ερευνητές συμφωνούν γενικά πως το βασικό νόημα είναι η συμμόρφωση σε ένα πρότυπο.

8. «Δίκαιος»: η έννοια της σχέσης έναντι της ηθικής ιδιότητας

Η ελληνική λέξη είναι το ρ. δικαιώω και το ουσιαστικό δικαιοσύνη (Γαλ 2,21). Το επίθετο μπορεί να είναι είτε δίκαιος είτε ενάρετος, ηθικός. Ορισμένοι ερευνητές, ειδικότερα της Καθολικής παράδοσης επιμένουν ότι το νόημα του δίκαιου είναι «καθιστώ κάποιον δίκαιο», και το όνομα δικαιοσύνη ορίζει την ηθική ιδιότητα της δικαίωσης. Η πλειονότητα, πάντως, των σύγχρονων ερευνητών κατανοεί τη δικαίωση ότι εμπρικλείει μια σχέση και όχι μια ηθική ιδιότητα, και το διακεκριμένο πάλειο νόημα είναι «είμαι δίκαιος σε σχέση με τον Θεό».

9. Η βιβλική ρίζα της δικαιοσύνης ως συμμόρφωσης

Το υπόβαθρο του παύλειου δόγματος είναι η Π.Δ. Η δικαιοσύνη (*sedeq*, *sedāqā*) στην Π.Δ. δεν είναι πρωταρχικά η ηθική ιδιότητα. Το βασικό νόημα της λέξης είναι το πρότυπο για τις διάφορες υποθέσεις των ανθρώπων προς το οποίο οι άνθρωποι και καταστάσεις πρέπει να συμμορφώνονται, και με το οποίο μπορούν να συγκρίνονται. Ο δίκαιος (*šaddîq*) είναι εκείνος που συμμορφώνεται με το δεδομένο πρότυπο. Το ρ. δικαιώνομαι (*šādāq*) σημαίνει συμμορφώνομαι προς ένα δεδομένο πρότυπο, και, σε ορισμένες γραμματικές μορφές, ιδιαίτερα στην πτώση ιφήλ (σημαίνει «ανακηρύσσω κάποιον δίκαιο» ή «δικαιώνω»).

10. Παραδείγματα σχέσης και δικαιοσύνης στην Π.Δ.

Σε πολλές περιπτώσεις η έννοια της δικαιοσύνης φαίνεται σε διάφορα περιστατικά. Κάποιες φορές το πρότυπο ήταν οι απαιτήσεις που επιβάλλονταν από τις οικογενειακές σχέσεις. Έτσι, η Θάμαρ, που προσποιήθηκε την πόρνη, αποδείχτηκε πιο δίκαιη από τον Ιούδα, επειδή εκπλήρωσε αυτές τις απαιτήσεις, ενώ ο Ιούδας όχι. Μας λέγεται, εξάλλου, για τον Δαβίδ ότι ήταν δίκαιος επειδή αρνήθηκε να θανατώσει τον Σαούλ, με τον οποίο είχε σχέση διαθήκης, και καταδίκασε σε θάνατο εκείνους που σκότωσαν τον Ισβοσθέ, γιο του Σαούλ. Μετά όμως την πτώση του οίκου Σαούλ ο Μεμφιβοσθέ δεν είχε κανένα δικαίωμα να περιμένει καλοσύνη από τον νέο βασιλιά. Οι απαιτήσεις της δικαιοσύνης άλλαζαν ανάλογα με τις οικογενειακές σχέσεις.

11. Η «δικαιοσύνη» ως έννοια σχέσης και πιστότητας

Βασικά η «δικαιοσύνη» είναι έννοια σχέσης. Ένας είναι δίκαιος όταν έχει εκπληρώσει ό,τι απαιτείται απ' αυτόν, λόγω μιας σχέσης που έχει.

Η «δικαιοσύνη» δεν ορίζει τον προσωπικό ηθικό χαρακτήρα, αλλά την πιστότητα σε μια σχέση.

12. Η θεολογική σημασία της δικαιοσύνης: το πρότυπο του Θεού

Ως τέτοια, η δικαιοσύνη γίνεται μια λέξη με μεγάλη θεολογική σημασία. Η δικαιοσύνη είναι το πρότυπο που έχει ορίσει ο Θεός για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Δίκαιος είναι εκείνος που, όταν ο Θεός τον κρίνει, τον βρίσκει να έχει εκπληρώσει το θείο πρότυπο, κι έτσι έχει μια σχέση δικαιοσύνης με τον Θεό. Το πρότυπο της δικαιοσύνης εξαρτάται εξολοκλήρου από τη φύση του Θεού. Τελικά, μόνον ο Θεός μπορεί ν' αποφασίσει αν κάποιος έχει ανταποκριθεί στο πρότυπο που εκείνος έχει ορίσει για να είναι ο άνθρωπος δίκαιος. Το υπόβαθρο της δικαιοσύνης και της δικαίωσης είναι τελικά η θεολογία: η περί Θεού αντίληψη πως είναι κυρίαρχος, νομοθέτης, και ο κριτής του κόσμου. «Ο κριτής όλης της γης δεν πρέπει να αποδώσει δικαιοσύνη;».

13. Η δικαιοσύνη υπό όρους ποινικού δικαίου

Η ιδέα της δικαιοσύνης κατανοείται συχνά με όρους ποινικού δικαίου: δίκαιος είναι εκείνος που ο δικαστής τον απαλλάσσει από κάθε ενοχή. Είναι αρμοδιότητα του δικαστή να απαλλάσσει τον αθώο και να καταδικάζει τον ένοχο. Ο Θεός συχνά απεικονίζεται ως ο κριτής των ανθρώπων. Ένας είναι δίκαιος όταν κριθεί ότι είναι εν δίκαια, δηλ. αυτός που αθωώνεται στην κρίση και μπορεί έτσι να βιώσει μια σχέση δικαιοσύνης με τον Θεό. Ορισμένοι ερευνητές της Π.Δ. έχουν την εντύπωση πως αυτή είναι η πρωταρχική έννοια του όρου. «Όταν δικαιοσύνη είναι η συμπεριφορά του Θεού, η αντίληψη στενεύει και περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη δικανική της έννοια».

14. Η δικαιοσύνη στον Ιουδαϊσμό: συμμόρφωση στην Τορά

Στον Ιουδαϊσμό η δικαιοσύνη κατέληξε να έχει ευρεία έννοια καθώς αναφερόταν στη συμμόρφωση προς την Τορά-νόμο δηλ. του Μωυσή όπως διατυπώθηκε με την προφορική παράδοση των γραμματέων. Οι ραβίνοι δεν πίστευαν ότι ο Θεός απαιτεί απόλυτη υπακοή στον νόμο· αυτό ξεπερνούσε την ικανότητα του ανθρώπου. Οι ραβίνοι αναγνώριζαν στον άνθρωπο δύο εσωτερικές αντιδράσεις: την αντίδραση απέναντι στο αγαθό (*yeṣer haṭṭōb*) και την αντίδραση απέναντι στο κακό (*yeṣer hārā*). Δίκαιος ήταν εκείνος που προσπαθούσε να έχει την καλή αντίδραση και καταναγκάζεται την κακή, έτσι που στο τέλος τα καλά έργα του να υπερτερούν των κακών. «Η δικαιοσύνη του Θεού αναγνωρίζεται κυρίως σύμφωνα με τα έργα τους...».

15. Ο «λογαριασμός» των έργων και η δικαίωση στον Ιουδαϊσμό

Ο Ιουδαϊσμός έθεσε κανένα ενδιασμό ν' αναγνωρίσει την αξία των καλών έργων ή να παρακινήσει τους ανθρώπους να την επιδιώξουν, και να συγκεντρώσουν ένα απόθεμα καλών έργων για τη μετά θάνατον ζωή». Μερικές φορές το όλο σύστημα σκέψης απέναντι στον Θεό και κρίνεται, εικονίζεται με ένα λογαριασμό που κρατείται οι Παντοδυναμίας για τον κάθε Ισραηλίτη. Οι στήλες με τις πιστώσεις και τις χρεώσεις στο θείο αυτό λογιστικό βιβλίο «κλείνουν» κάθε μέρα. Αν το υπόλοιπο είναι πιστωτικό, τότε το άτομο δικαιώνεται ενώπιον του Θεού. Αν είναι χρεωστικό, τότε καταδικάζεται. Λέγεται, επομένως, ότι ένα άτομο κρίνεται «σύμφωνα με το υπόλοιπο που εμφανίζει ο λογαριασμός του». Ενώ η εκλογή του Ισραήλ εξακολουθεί ν' αποτελεί σημαντικό παράγοντα, εκείνο που θα βαρύνει στην «πιστωτική στήλη» ενός ατόμου είναι η πίστη μεν της Τορά, οι ελεημοσύνες και τα έργα ελέους.

16. Η παύλεια διαβεβαίωση: δικαίωση του ασεβή διά της πίστεως

Αυτό που εντυπωσιάζει –και πράγματι έναν Ιουδαίο τον τάραξε– καθώς ο Παύλος χρησιμοποιεί τον όρο «δικαίωση», είναι η διαβεβαίωσή του ότι εν Χριστώ ο Θεός δικαιώνει τον ασεβή. Αν ο Θεός αντιμετώπιζε τους ασεβείς όπως τους άξιζε, θα έπρεπε να τους καταδικάσει. Ένας δικαστής της εποχής της Π.Δ. που θα δικαίωνε ή θα απάλλασσε τον ασεβή, θ' αποδεικνυόταν άδικος κριτής. Δικαίωση σημαίνει την τήρηση των προτύπων της ορθής συμπεριφοράς –την απαλλαγή του αθώου και την καταδίκη του ενόχου. Ο Παύλος διαβεβαιώνει ότι με την ίδια την πράξη της δικαίωσης του ασεβή ο Θεός αποδεικνύεται δίκαιος. Και κάτι παραπάνω: αυτή η απαλλαγή έρχεται εξολοκλήρου χωρίς τα έργα του νόμου – μόνο διά της πίστεως. Δεν απορούμε που ο Παύλος βρέθηκε σε αντιπαράθεση με πολλούς Ιουδαιοχριστιανούς.

3. Η δικαίωση είναι εσχατολογική

17. Ο εσχατολογικός χαρακτήρας της δικαίωσης

Ένας από τους σπουδαιότερους παράγοντες για την κατανόηση της παύλειας διδασκαλίας είναι ότι η δικαίωση είναι δόγμα εσχατολογικό. Είδαμε ότι στον Ιουδαϊσμό οι άνθρωποι θα κριθούν κατά τα έργα τους στην τελική κρίση. Ο Θεός είναι ο δίκαιος νομοθέτης και κριτής· και μόνο στην τελική κρίση ο Θεός θα εκδώσει δικαστική απόφαση για τον καθένα, με την οποία θα καθορίζεται τελεσίδικα η δικαίωση ή η ενοχή του κάθε ατόμου. Μόνον ο Θεός που έχει βάλει τους κανόνες της ανθρώπινης συμπεριφοράς, μπορεί να κρίνει αν ένας έχει τηρήσει αυτούς τους κανόνες, κι επομένως είναι δίκαιος. Η κατάληξη της τελικής κρίσης θα είναι η ανακήρυξη ότι κάποιος είναι δίκαιος, κι αυτό θα τον απαλλάξει από κάθε ενοχή, είτε η απόφαση ότι είναι άδικος, και θα καταδικαστεί. Επομένως, το θεμελιώδες νόημα της δικαίωσης είναι δικανικής φύσεως και το περιεχόμενό της είναι η απαλλαγή μετά από δίκαιη δίκη.

18. Η χρήση του «δικαιόω» σε σχέση με τη μελλοντική ημέρα

Η εσχατολογική σημασία της δικαίωσης φαίνεται από τις διάφορες χρήσεις του ρ. δικαιόω. Όταν ο Παύλος λέει, «Ποιος μπορεί να κατηγορήσει όσους ο Θεός διάλεξε; Κανείς, γιατί ο Θεός ο ίδιος τους δικαιώνει» (Ρωμ 8,33), εκεί στον νου του την τελική κρίση. Τότε, όποιος θελήσει να διατυπώσει οποιαδήποτε κατηγορία που θα μπορούσε να φέρει την καταδίκη, θα εμποδιστεί από την αθωωτική απόφαση του Θεού. Όταν διαβάζουμε ότι στα μάτια του Θεού δεν θα δικαιωθούν οι ακροατές του νόμου παρά μόνο οι τηρητές του (2,13), θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας τη μελλοντική ημέρα της κρίσης.

19. Η προσμονή της δικανικής εξαγγελίας της δικαίωσης

Κατά τη μελλοντική ημέρα της κρίσης ο Θεός θα απαγγείλει την απόφαση για τη συμπεριφορά του ανθρώπινου γένους αναφορικά με το αν έδειξε υπακοή ή απείθεια στον νόμο (Ρωμ 2,13). Ο χρονικός προσανατολισμός των λόγων «με την υπακοή του ενός θα αναγνωριστούν όλοι δίκαιοι από τον Θεό» (5,19) είναι η μελλοντική κρίση, όταν ο Θεός θα βγάλει την απόφαση της δικαίωσης πολλών. Η «ελπίδα της δικαίωσης», την οποία περιμένουμε, είναι η δικανική εξαγγελία ότι είμαστε δίκαιοι, δηλ. η προσμονή της απαλλαγής μας την ημέρα της κρίσης (Γαλ 5,5).

20. Δικαίωση κατά την ημέρα της κρίσεως

Το εσχατολογικό πλαίσιο της δικαίωσης φαίνεται ακόμη πιο καθαρά σε ένα λόγιο του Κυρίου μας: «Σας βεβαιώνω πως οι άνθρωποι, για κάθε λόγο ανώφελο που θα πουν, θα λογοδοτήσουν γι' αυτόν την ημέρα της κρίσεως. Έτσι, τα λόγια σου θα σε δικαιώσουν αλλά και τα λόγια σου θα σε καταδικάσουν» (Μτ 12,36-37· Λέγω δε υμίν ότι παν ρήμα αργόν ο εάν λαλήσωσιν οι άνθρωποι, αποδώσουσι περί αυτού λόγον εν ημέρα κρίσεως· εκ των λόγων σου δικαιωθήση και εκ των λόγων σου καταδικασθήση).

21. Η εσχατολογική δικαίωση: διαφοροποίηση του Παύλου

Σε ό,τι αφορά την κατανόηση της δικαίωσης ως εσχατολογικής, κι επίσης τη δικανική πλευρά της, το δόγμα του Παύλου συμφωνεί με την ιουδαϊκή σκέψη της εποχής του.

Υπάρχουν, ωστόσο, διάφορα σημεία που η παύλεια διδασκαλία είναι εντελώς διαφορετική από την ιουδαϊκή αντίληψη και μία από τις θεμελιώδεις διαφορές είναι ότι η μελλοντική παύλεια δικαίωση έχει ήδη λάβει χώρα.

22. Η πραγματοποίηση της δικαίωσης στο παρόν διά του Χριστού

«Τώρα, λοιπόν, αφού ο Θεός μάς απάλλαξε από την καταδίκη, με τη μεσολάβηση του σταυρικού θανάτου του Χριστού, πολύ περισσότερο ο ίδιος θα μας σώσει κι από τη μέλλουσα οργή» (Ρωμ 5,9). «Αφού, λοιπόν, ο Θεός μάς έσωσε επειδή πιστέψαμε, οι σχέσεις μας μ' αυτόν αποκαταστάθηκαν με τη μεσολάβηση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού» (5,1). «...με τη δύναμη του Κυρίου μας Ιησού ...σωθήκατε από την επερχόμενη οργή του Θεού...» (Α' Κορ 6,11). Σ' αυτές τις περιπτώσεις το ρήμα είναι στον αόριστο χρόνο, εκφράζοντας μια πράξη που έχει ήδη συντελεστεί. Διά της εν Χριστώ πίστεως, με βάση το αίμα του που χύθηκε στον σταυρό, οι άνθρωποι έχουν ήδη δικαιωθεί, απαλλάχτηκαν από την ενοχή της αμαρτίας κι επομένως έχουν γλιτώσει την καταδίκη.

23. Η παρούσα πραγματικότητα της εσχατολογικής κρίσης

Εδώ πάλι βρίσκεται η παράξενη τροποποίηση της αντιθετικής εσχατολογικής δομής της βιβλικής σκέψης: Η δικαίωση, που πρωταρχικά σημαίνει την απαλλαγή στην τελική κρίση, έχει ήδη λάβει χώρα τώρα στο παρόν. Η εσχατολογική κρίση δεν είναι πια μόνο μελλοντική· έχει λάβει και τη μορφή δικαστικής απόφασης στην Ιστορία. Η δικαίωση που ανήκει ουσιαστικά στην κρίση που πραγματοποιείται με τη μελλοντική σωτηρία, έχει ήδη γίνει παρούσα πραγματικότητα, καθόσον μάλιστα ο Μέλλων Αιών έχει επεκταθεί προς τα πίσω, στον παλαιό παρόντα αιώνα, για να φέρει τις ευλογίες αυτής της αναμενόμενης σωτηρίας. Ο ενοχή και η δικαίωση από κάποιες εσχατολογικές απόψεις, είναι αδιαχώριστες. Επειδή η διάσταση στην άφεση αμαρτιών που δίνει ο Θεός, έχει ήδη υλοποιηθεί με τον θάνατο του Χριστού και μπορεί κανείς να τη δεχτεί εδώ και τώρα. Η μελλοντική κρίση έχει έτσι γίνει βασικά εμπειρία του παρόντος. Ο Θεός εν Χριστώ έχει αθωώσει τον πιστό· επομένως ο πιστός έχει σίγουρα γλιτώσει από την οργή του Θεού (Ρωμ 5,9) και δεν υπάρχει πια γι' αυτόν θέμα καταδίκης (8,1).

24. Η δικαίωση ως ευλογία της εισόδου του νέου αιώνα

Η αναγνώριση του εσχατολογικού χαρακτήρα της δικαίωσης εξουδετερώνει την κριτική άποψη ότι το κεντρικό στην παύλεια σκέψη είναι η συνείδηση της έλευσης των δυνάμεων του νέου αιώνα. Η δικαίωση είναι μια από τις ευλογίες της εισέλευσης του νέου αιώνα μέσα στον παλαιό. Εν Χριστώ το μέλλον έχει γίνει παρόν· η εσχατολογική κρίση στην πραγματικότητα έχει ήδη λάβει χώρα στην Ιστορία. Όπως η εσχατολογική βασιλεία του Θεού είναι παρούσα στην Ιστορία στους Συνοπτικούς, όπως η εσχατολογική αιώνια ζωή είναι παρούσα εν Χριστώ στον Ιωάννη, όπως η εσχατολογική ανάσταση έχει ήδη αρχίσει με την ανάσταση του Ιησού, όπως το εσχατολογικό Πνεύμα έχει δοθεί στην Εκκλησία στις Πράξεις (και στα κείμενα του Παύλου), έτσι και η εσχατολογική κρίση έχει ήδη εμφανιστεί, ακόμη και εν Χριστώ, και ο Θεός έχει αθωώσει τους δικούς του.

4. Η δικαίωση είναι έννοια δικανική

25. Η δικανική βάση της δικαίωσης: η διακήρυξη του δικαστή

Πολλοί ερευνητές αναγνωρίζουν ότι η βασική ιδέα της δικαίωσης είναι δικανική. Ο όρος αυτός έχει, ωστόσο, περιπέσει σε κάποια απαξίωση. «Δικανική» σημαίνει πως ο Θεός θεωρείται ως ο κυβερνήτης, ο νομοθέτης και ο κριτής, κι ότι δικαίωση είναι η διακήρυξη του δικαστή ότι ένα πρόσωπο είναι δίκαιο. Ορισμένοι που απορρίπτουν τον όρο «δικανική», τονίζουν ότι η δικαιοσύνη περιλαμβάνει μια νέα υπόσταση· μια νέα σχέση· το ίδιο πράγμα είναι. Η σχέση του μη δικαιωμένου με τον Θεό είναι αυτή του αμαρτωλού, και πρέπει τελικά να υποστεί την καταδίκη του δίκαιου κριτή.

26. Η δικαίωση ως ανακήρυξη νέας σχέσης με τον Θεό

Ο δικαιωμένος έχει εκλεγεί εν Χριστώ σε μια νέα σχέση με τον Θεό. Τώρα ο Θεός βλέπει αυτό το άτομο ως δίκαιο και του συμπεριφέρεται ανάλογα. Δικαίωση είναι η εξαγγελία του δίκαιου κριτή ότι ο εν Χριστώ άνθρωπος είναι δίκαιος· αυτή η δικαιοσύνη, όμως, είναι ζήτημα μιας σχέσης και όχι αποτελέσμα ηθικού χαρακτήρα. Δεν πρέπει να βγάλουμε το συμπέρασμα πως η δικαίωση δεν έχει ποτέ την έννοια της προσωπικής ηθικής ζωής (Β' Κορ 9,9). Αλλά εκεί καθολικά αποδέχονται το ότι το ρ. δικαιόω δεν σημαίνει καθιστώ κάποιον δίκαιο. Προσδιορίζει μάλλον την υπόσταση· τη σχέση της δικαίωσης.

27. Η «νομική πλασματικότητα» της δικαίωσης

Πολύ παλαιότερα, ο Sanday και ο Headlam στο μεγάλο τους υπόμνημα στην προς Ρωμαίους επισήμαναν μια λογική αντίφαση. Αναγνωρίζοντας τη δικανική πλευρά της δικαίωσης, την αποκάλεσαν «νομική πλασματικότητα». Διά πίστεως κάποιος δηλώνει ότι, χάρη στην πίστη, ο Θεός λογαριάζει τον πιστό ή του συμπεριφέρεται σαν να ήταν δίκαιος στα μάτια του. Το πρόσωπο, όμως, που λογαριάζεται για δίκαιος, δεν είναι στην πραγματικότητα δίκαιος αλλά ασεβής (Ρωμ 4,5), που προσβάλλει τον Θεό. Αφού ο Θεός μετέχειρίζεται σαν δίκαιο ένα πρόσωπο που στην πραγματικότητα είναι ασεβής, τότε «η χριστιανική ζωή έχει οριστεί ν' αρχίζει με μια φανταστική κατάσταση».

28. Η άρνηση της πλασματικότητας: η άποψη του Taylor

Ο Vincent Taylor μπροστά στη δυσαρμονία μιας τέτοιας ερμηνείας αρνείται πως η δικαίωση μπορεί να θεωρηθεί πλασματική, και ερμηνεύει το συγκεκριμένο δόγμα με όρους πραγματικής δικαίωσης η οποία χορηγείται στον άνθρωπο. Η πίστη που δικαιώνει τον άνθρωπο πρέπει να τον οδηγεί σε μια πραγματική δικαιοσύνη και όχι σε δικαιοσύνη που απλά καταλογίζεται σ' αυτόν. Όπως δίνει κανείς πραγματικό θάρρος σ' έναν δειλό ή πραγματική σοφία σ' έναν ανόητο, έτσι κι όταν σ' έναν αμαρτωλό χορηγείται η πραγματική δικαιοσύνη. Αν διά της πίστεως ένας άνθρωπος λογαριάζεται για δίκαιος, αυτό θα πρέπει να συμβαίνει επειδή είναι δίκαιος με τη σωστή έννοια του όρου και όχι επειδή ένας άλλος είναι δίκαιος στη θέση του.

29. Η ηθική δικαιοσύνη στο νου και στο σκοπό

«Στην παύλεια σκέψη, κατά την πνευματική σημασία που ένας δικαιώνεται, παύει πια να είναι ασεβής ή αμαρτωλός αλλά γίνεται κάποιος ηθικά δίκαιος με την πλήρη έννοια της πράξης δικαιώσεως του Θεού». Με αυτό ο Taylor εννοεί πως ο άνθρωπος «είναι πραγματικά δίκαιος στον νου και στον σκοπό, αν και όχι ακόμη στην επίτευξη του σκοπού». «Είναι δίκαιος επειδή διά της πίστεως στον Χριστό, τον Λυτρωτή, αποκτάει δίκαιο νου». Με τη δικαίωση ο Θεός εν Χριστώ «κάνει για μας, ό,τι εμείς από μόνοι μας δεν μπορούμε να κάνουμε· έτσι, δημιουργεί μέσα μας έναν δίκαιο νου, χωρίς εμείς να μπορούμε να πούμε ότι το κάναμε κάτι γι' αυτό».

30. Η κριτική: η δικαίωση δεν είναι προϋπόθεση σωτηρίας

Ο Norman Snaith επικρίνει τον Taylor που δεν απομακρύνεται και πολύ από τη σφαίρα της δικανικής δικαιοσύνης. Ο Snaith συμφωνεί με τον Taylor ότι η δικαίωση δεν έχει καμιά σχέση με μια πλασματική δικαίωση που απλώς καταλογίζεται στον άνθρωπο· θεωρεί, ωστόσο, πως ο Taylor δεν έχει απαλλαχθεί από τη σύγχυση της ερμηνείας ότι η δικαίωση είναι η μετάδοση από τον Θεό ενός δίκαιου νου. Ο Snaith επιμένει πως η δικαίωση δεν έχει απολύτως καμιά σχέση με τη δικαιοσύνη, και πως η δικαίωση δεν είναι προϋπόθεση σωτηρίας. Τόσο η άποψη των Μεταρρυθμιστών όσο και η άποψη του Taylor είναι λάθος, όταν εικάζουν ότι ο Θεός πρέπει να απαιτεί ένα είδος δικαιοσύνης ως προϋπόθεση σωτηρίας. Η δικαίωση είναι αποτέλεσμα εισόδου, όχι όρος της. Ο Snaith λέει πως όταν κάνουμε τη δικαίωση όρο της σωτηρίας, είναι σαν να βάζουμε τον Θεό κάτω από μια Αναγκαιότητα έξω από τον εαυτό του· τόσο, δηλ., ο Θεός όσο και η ανθρωπότητα πρέπει να υποκλιθούν μπροστά στη Δικαιοσύνη.

31. Η θεολογική δυσκολία της δικαιοσύνης ως αναγκαιότητας

«Όσο επιμένουμε πως η δικαίωση, με οποιονδήποτε τρόπο, είναι προϋπόθεση σωτηρίας, δεν αναγνωρίζουμε τον Θεό σαν υπέρτατο Κύριο. Μπορεί να το τιμάμε σαν τέτοιο με τα χείλη μας αλλά εξακολουθούμε να επιμένουμε στη θεολογία μας, ότι πρέπει να ικανοποιηθεί η δικαιοσύνη προτού δοθεί το Τέλος του. Το ίδιο θα συνέβαινε ακόμη και με τη μετάδοση μιας Δικαιοσύνης αλλά και πάλι πρέπει να ικανοποιηθεί κάποια Δικαιοσύνη. Είτε ο Θεός και η ανθρωπότητα βρίσκονται μπροστά σε μια υπέρτατη Δικαιοσύνη που πρέπει να ικανοποιηθεί για το μέλλον του κόσμου, ή προχωρούμε σε μια θεώρηση που λέει ότι ο Θεός ενεργεί το σωτηριώδες έργο του» (Snaith).

32. Η δικαίωση ως λέξη σωτηρίας: η πίστη ως μόνη απαίτηση

Ο Snaithe επιμένει πως η δικαίωση είναι λέξη της σωτηρίας, που δεν απαιτεί καμιά δικαιοσύνη ως προϋπόθεσή της είτε αυτή απλώς καταλογίζεται είτε χορηγείται από τον Θεό. Το μόνο που προσπαθείται για τη δικαίωση (σωτηρία) είναι η πίστη· κι ο Παύλος διέθεσε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του καταπολεμώντας την πλάνη πως η σωτηρία είναι μέσω της δικαιοσύνης. «Το να λέμε πως η ηθική δικαιοσύνη, είτε αυτή είναι πραγματική είτε μας καταλογίζεται είτε μας χορηγείται από τον Θεό, είναι απαραίτητος όρος της σωτηρίας, είναι σαν να διακωμωδούμε τη διδασκαλία του Παύλου».

33. Η σημασία του νομικού/δικανικού πλαισίου

Όλες αυτές οι παραποιήσεις της βιβλικής περί δικαίωσης διδασκαλίας πρέπει ν' απαντηθούν σε δύο επίπεδα: στο θεολογικό και στο εξηγητικό. Η δικαίωση βασίζεται στη θεολογία, γιατί περιλαμβάνει το βασικό ερώτημα για τον χαρακτήρα του Θεού και για τη σχέση του με το ανθρώπινο γένος. Όταν ο Snaithe επιμένει ότι πρέπει να εγκαταλείψουμε την ιδέα πως η παύλεια ορολογία για τη δικαίωση είναι πρωταρχικά ή έστω κυρίως νομική και δικανική, επειδή «κι ο Παύλος θεωρεί ότι το δικαστήριο είναι όλος ο κόσμος των ανθρώπινων πραγμάτων, και όποιος είναι ο κόσμος τούτος είναι άνθρωπινος», πλήττει το ίδιο το κέντρο της ορθής ερμηνευτικής θεολογίας, η οποία βλέπει τον Θεό.

34. Ο Θεός ως νομοθέτης, άγιος κριτής και λυτρωτής

Η ενιαία βιβλική αλήθεια είναι πως ο Θεός είναι ταυτοχρόνως νομοθέτης, κριτής και σώμα ενόρκων. Είναι αλήθεια πως η ιδέα των ενόρκων είναι σύγχρονη, κι ίσως δεν θα 'πρεπε να παρεμβάλλεται στη βιβλική θεώρηση. Ο Θεός είναι ο δίκαιος και άγιος κριτής που αυτός και μόνον αυτός εκδίδει την απόφαση για το αν η ανθρωπότητα είναι αθώα ή ένοχη. Όταν ο Snaithe κάνει λόγο για Δικαιοσύνη, σαν αυτή να ήταν μια Αναγκαιότητα έξω από τον Θεό, στην οποία ο Θεός έπρεπε να υποταχθεί, αποδίδει το βιβλικό περί Θεού δόγμα από το δικανικό του περιεχόμενο. Ο Θεός είναι ο Λυτρωτής και Σωτήρας· ο Θεός είναι επίσης ο δίκαιος και άγιος κριτής· και είναι αντιβιβλική η άποψη που ελαχιστοποιεί ή βάζει το δεύτερο στοιχείο κάτω από το πρώτο.

35. Ο χαρακτήρας του Θεού: απόλυτη αγάπη και δικαιοσύνη

Η δικαιοσύνη δεν είναι κάποια αναγκαιότητα έξω από τον Θεό· ο Θεός είναι δίκαιος· ο Θεός είναι αγάπη. Είναι καρικατούρα του βιβλικού περί Θεού δόγματος να λέμε πως ο Θεός είναι εν μέρει αγάπη και εν μέρει δικαιοσύνη, σαν να είναι διαιρεμένος, όταν η φύση του είναι απόλυτη αγάπη και απόλυτη δικαιοσύνη· ο Θεός είναι εξολοκλήρου αγάπη, ο Θεός είναι εξολοκλήρου δικαιοσύνη.

36. Η δικανική δικαίωση ως πραγματική σχέση

Η θεολογική δυσκολία που προβάλλουν και ο Taylor και ο Snaithe οφείλεται σε μια παρανόηση. Το να λέμε πως η δικαίωση είναι πλασματική δικαιοσύνη, είναι εντελώς λάθος. Η δικανική δικαίωση είναι πραγματική δικαιοσύνη, επειδή η σχέση ενός ατόμου με τον Θεό είναι απόλυτα πραγματική, όπως πραγματική είναι η υποκειμενική ηθική κατάσταση ενός ατόμου. Η σχέση κάποιου με τον Θεό δεν είναι πλασματική. Ο Θεός δεν φέρεται απέναντι στον αμαρτωλό σαν να ήταν δίκαιος· είναι πραγματικά δίκαιος. Οι αμαρτωλοί διά του Χριστού έχουν εισέλθει σε μια νέα σχέση με τον Θεό και είναι πράγματι δίκαιοι μέσα σ' αυτή τη σχέση.

37. Δικαίωση (σχέση) έναντι αναγέννησης (ηθική χορήγηση)

Η χορήγηση της ηθικής δικαιοσύνης, του δίκαιου νου και θέλησης που περιγράφεται από τον Taylor, ανήκει στην κατηγορία της αναγέννησης με την ευρύτερη έννοια του όρου. Όπως θα δούμε, η υποκειμενική και η αντικειμενική πλευρά δεν πρέπει να συγχέονται· το δόγμα της δικαίωσης, εξάλλου, σχετίζεται με τη στάση που κρατάει το άτομο, με τη σχέση του με τον Θεό και με τη γνώμη που έχει ο Θεός γι' αυτό. Το εγκώμιο του Ιησού για τον Ιωάννη τον Βαπτιστή: «Όλος ο κόσμος, που άκουσε το κήρυγμα του Ιωάννη, ακόμη και οι τελώνες, βαφτίστηκαν απ' αυτόν, γιατί πίστεψαν πως τους είχε στείλει ο Θεός (εδικαίωσαν τον Θεόν)» (Λκ 7,29) δύσκολα θα μπορούσε να σημαίνει ότι προσέθετε στον Θεό οποιαδήποτε ιδιότητα δικαιοσύνης!

38. Χρήση του «δικαιόω» ως αναγνώριση και αθώωση

Αντίθετα, σημαίνει πως ο λαός απέδωσε δικαιοσύνη στον Θεό και δικαιολόγησε τη θεία ενέργεια που εκδηλώθηκε δια του Ιωάννη. Το ότι ο Χριστός «φανερώθηκε ως δίκαιος» (και) το Πνεύμα απέδωσε ποιος ήταν (εδικαιώθη εν Πνεύματι)» (Α' Τιμ 3,16), σημαίνει πως η αναμαρτησία του και η θεότητά του αποδείχτηκαν διά της αναστάσεως. Όταν ο Παύλος λέει πως ο Θεός «δικαιώθηκε με τα λόγια του» (Ρωμ 3,4) εννοεί πως οι άνθρωποι του Θεού πρέπει να αναγνωρίσουν και να ομολογήσουν οι άνθρωποι αυτά. Είναι σαν ο Θεός να βρίσκεται σε δίκη μπροστά στην ανθρωπότητα και να θέλει να δικαιωθεί από τους λόγους του. Όταν ο αμαρτωλός που προσευχήθηκε με ταπείνωση και συντριβή πηγε αυτός, και όχι ο Φαρισαίος, στο σπίτι του δικαιωμένος (Λκ 18,14), δεν απέκτησε κάποια νέα ιδιότητα υποκειμενικής δικαιοσύνης αλλά με την ταπείνωσή του και τη συντριβή της καρδιάς του έλαβε τη δικαίωση του Θεού.

39. Η θεολογική χρήση του όρου: δικαίωση ως αντίθετο

Η θεολογική χρήση του όρου στον Παύλο ενισχύει ακόμα περισσότερο τη διάγνωση πως η δικαίωση είναι θέμα σχέσης με τον Θεό και όχι ηθικής δικαιοσύνης. «Ποιος μπορεί να κατηγορήσει αυτούς που διάλεξε ο Θεός; Κανείς, γιατί ο Θεός ο ίδιος τους δικαιώνει» (Ρωμ 8,33-34). Η δικαίωση είναι το αντίθετο της καταδίκης. Καταδίκη δεν είναι από μόνη της η αμαρτωλότητα του χαρακτήρα ή της ζωής· είναι η απόφαση της καταδίκης που απαγγέλλεται εναντίον του ενόχου ενός τέτοιου χαρακτήρα ή διαγωγής. Κατά παρόμοιο τρόπο, η δικαίωση δεν είναι κάποια υποκειμενική ηθική δικαίωση· είναι η αθωωτική απόφαση, που απαλλάσσει τον κατηγορούμενο από κάθε ενοχή, και τον ελευθερώνει από κάθε καταδίκη και ποινή. Η δικανική αντίληψη της δικαίωσης φαίνεται περισσότερο στην αντίθεση ανάμεσα στην οικονομία της καταδίκης και στην οικονομία της δικαίωσης (Β' Κορ 3,9).

40. Η δικανική ανταλλαγή στο έργο του Χριστού

Επιπλέον ενισχύεται από τη διδασκαλία του Παύλου: «Λύτρωση που δεν είχε γνωρίσει αμαρτία, τον φόρτωσε ο Θεός με όλη την αμαρτία της ζωής μας, για να μπορέσουμε εμείς μέσω εκείνου να βρούμε τη σωτηρία κοντά στο Θεό» (Β΄ Κορ 5,21). Το εδάφιο αυτό δηλώνει ξεκάθαρα ότι με κάποια ανταλλαγή ο Χριστός πήρε πάνω του την αμαρτία του κόσμου· ταυτόχρονα διαβεβαιώνει πως ο Ιησούς δεν είχε καμιά σχέση με την αμαρτία. Επομένως η «ανταλλαγή» του πρέπει να είναι δικανική ανταλλαγή, και όχι μετάγγιση ηθικής υπόστασης· φορτώθηκε τις αμαρτίες τους, δεν ανέλαβε ηθική υποκειμενική αδικία· έχει την έννοια ότι το εν Χριστώ άτομο βρίσκεται τώρα στη θέση ενός δικαίου και διατηρεί με τον Θεό μία σχέση που μόνο ο δίκαιος μπορεί να απολαύσει. Στην ουσία ο άνθρωπος είναι δίκαιος λόγω της σχέσης του με τον Θεό.

41. Η δικανική δικαίωση ως πραγματική αθώωση στο παρόν

Το δόγμα της δικαίωσης έχει την έννοια ότι ο Θεός έχει απαγγείλει την εσχατολογική απόφαση αθώωσης του πιστού τώρα στο παρόν, πριν από την τελική κρίση. Η δικαίωση που έρχεται ως αποτέλεσμα δεν είναι η ηθική τελειότητα· είναι η κατάσταση του «χωρίς αμαρτία» ανθρώπου, με την έννοια ότι ο Θεός δεν τον καταλογίζει πια αμαρτία (Β' Κορ 5,19). Ο δίκαιος δεν «θεωρείται σαν να ήταν δίκαιος»· το άτομο είναι πραγματικά δίκαιος, απαλλαγμένος από την αμαρτία με δικαστική απόφαση του Θεού. Όταν ο Χριστός «έγινε αμαρτία για χάρη μας» (5,21), ο Θεός δεν τον μεταχειρίστηκε απλά «σαν να ήταν» αμαρτωλός. Αντίθετα, ο Θεός κατέστησε αμαρτωλό τον (ηθικά) αναμάρτητο, πραγματικά και με τη δικανική έννοια. Επομένως ο εν Χριστώ άνθρωπος είναι πράγματι δίκαιος, όχι ηθικά αλλά δικανικά, λόγω της νέας σχέσης του με τον Θεό.

42. Δικαίωση (απαλλαγή) έναντι αγιότητας (ηθική ιδιότητα)

Η δικαιοσύνη είναι τόσο ηθική ιδιότητα όσο και σχέση· και καμιά τους δεν είναι πλασματική. Η πρώτη έχει να κάνει με τη δικαίωση· η τελευταία με την αγιότητα. Η δικαίωση, επομένως, δεν είναι ηθική ιδιότητα ή κάτι που ο άνθρωπος έχει από δικό του. Ούτε μπορεί ν' αποτελέσει τίμημα υποκειμενικής εμπειρίας. Είναι μια δικαίωση που αποκτάται χάρη στην ευνοϊκή απόφαση του δικαστηρίου του θείου δικαίου, απέναντι στο οποίο ο άνθρωπος είναι υπόλογος. Ούτε είναι η δικαίωση το ισοδύναμο της αθώωσης, γιατί υπερβαίνει το στάδιο της αθώωσης. Όταν έχουν προσαχθεί όλες οι αποδείξεις και η υπόθεση έχει εκδικαστεί, ο Θεός του σύμπαντος, ο οποίος είναι και νομοθέτης και δίκαιος κριτής, απαγγέλλει την απόφαση της απαλλαγής. Επομένως, στα μάτια του Θεού το άτομο δεν είναι πια αμαρτωλός αλλά δίκαιος.

5. Η βάση και το μέσον της δικαίωσης

43. Η ιουδαϊκή αντίληψη: δικαίωση ως εσχατολογική πράξη

Η σύγχρονη με τον Παύλο ιουδαϊκή σκέψη συμφωνεί με αυτόν, καθώς θεωρεί τη δικαίωση σαν μια εσχατολογική δικανική πράξη. Στην τελική κρίση ο Θεός θα αποδείξει τη βασιμότητα του δικαίου. Στην ιουδαϊκή σκέψη, βάση αυτής της τελικής απόδειξης της δικαίωσης θα ήταν η συμμόρφωση με τον νόμο του Θεού· και ορισμένες φορές, η υπακοή στον νόμο και η αποδοχή του περιγράφεται σε σχέση με την πίστη. Οι εθνικοί θα καταδικαστούν επειδή αγνόησαν τον νόμο και «δεν πίστεψαν στις εντολές» (Δ' Έσδρας 7,24). Η αποδοχή του νόμου από τον Ισραήλ ήτανε πράξη πίστεως που μετατρέπεται σε καλά έργα συμμόρφωσης με τον νόμο (9,7· 13,23· πρβλ. και Αποκ. Βαρούχ 59,2).

44. Η ριζική διαφορά Παύλου: πίστη έναντι έργων του Νόμου

Σ' αυτό το υπόβαθρο το δόγμα του Παύλου για τη δικαίωση διαφέρει ριζικά από εκείνο της ιουδαϊκής σκέψης. Όποιος δείχνουν οι παραπάνω παραπομπές, η πίστη η αποδοχή του νόμου και η αναγνώρισή του από τους Ισραηλίτες αναφερόταν στη πίστη τέτοια πράξη υπακοής που μετουσιωνόταν σε δικαίωση. Το ιουδαϊκή αυτή αντίληψη περί πίστεως ήταν εντελώς ξένη προς τον Παύλο· το μόνο που προσδοκούσε από την πίστη ήταν να άρει το χρέος της αμαρτίας του ατόμου. Το παύλειο δόγμα δεν αντιπαραθέτει την αμαρτία του ατόμου με τη δικαιοσύνη του· η δικαίωση με βάση τον νόμο θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με μια απεριόριστη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του, έτσι ώστε το θείο δικαστήριο δεν δικαιωνόταν όσοι άκουγαν απλώς το νόμο αλλά μόνο όσοι τηρούσαν το νόμο (Ρωμ 2,13).

45. Η αδυναμία δικαίωσης μέσω του Νόμου: η καταδίκη

Στα πρώτα κεφάλαια της προς Ρωμαίους το επιχείρημα του Παύλου, το οποίο περικλείει όλους, άντρες και γυναίκες, στην αμαρτία, δεν ακολουθεί τη γραμμή ότι η αμαρτωλότητά τους βαραίνει περισσότερο στη ζυγαριά απ' ό,τι η δικαιοσύνη τους· η γραμμή είναι πως όλοι είναι αμαρτωλοί και ίσοι μπροστά σ' ένα Θεό δίκαιο, επειδή έχουν αμαρτήσει. Αυτό που καθιστά τον άνθρωπο ένοχο αμαρτωλό, είναι το γεγονός της αμαρτίας και όχι ο βαθμός της. Αν ένα άτομο ανίκανο να δείξει την τέλεια υπακοή που απαιτεί ο νόμος, τότε «με τα έργα που επιβάλλει ο νόμος, κανείς δεν μπορεί να δικαιωθεί» (Ρωμ 3,20). Ο νόμος, αντί να φέρει τη δικαίωση, φέρνει την καταδίκη, επειδή η αμαρτία ορίζεται από τον νόμο κι από τούτο ο νόμος ορίζει για το ποιο είναι αμαρτία βάσει του άγιου θελήματος του Θεού (3,20).

46. Ο Νόμος ως μέσο συνειδητοποίησης της αμαρτίας

Ενώ ο ίδιος ο νόμος είναι άγιος και δίκαιος και καλός, είναι και το μέσον με το οποίο οι άνθρωποι συνειδητοποιούν πόσο πολύ απέχουν από το θέλημα του Θεού, μέσον με το οποίο καταδικάζονται για την αμαρτία τους (Ρωμ 7,7-12). Η διαμάχη του Παύλου με τους Ιουδαϊζόντες της Γαλατίας ήταν για τα θέματα του τρόπου και της βάσης της δικαίωσης. Είναι εντελώς αδύνατο να δικαιωθεί κανείς με τα έργα του νόμου (Γαλ 2,16· 3,11). Αν ένας πίστευε κάποτε στον Χριστό μόνο και μόνο για να αρχίσει πάλι να προσπαθεί να δικαιωθεί με την υπακοή και τη συμμόρφωση στον νόμο, αυτός έχει ξεφύγει από τη χάρη του Θεού (5,4), δηλ. έχει αποποιηθεί το μέσον της χάριτος που οδηγεί στη σωτηρία, για να αγκαλιάσει κάτι που μόνο στην καταδίκη μπορεί να οδηγήσει.

47. Η βάση της δικαίωσης: ο θάνατος του Χριστού

Η βάση της δικαίωσης δεν είναι η υπακοή στον νόμο· είναι ο θάνατος του Χριστού. Ο θάνατος του Χριστού είναι η ύψιστη εκδήλωση της αγάπης του Θεού για τους αμαρτωλούς και η βάση με την οποία διασφαλίζεται η δικαίωση: «Τώρα ... ο Θεός μάς απάλλαξε από την κατα-δίκη, με τη μεσολάβηση του σταυρικού θανάτου του Χριστού» (Ρωμ 5,9). Η βάση πάνω στην οποία γινόμαστε αποδεκτοί από τον Θεό δεν είναι ούτε τα έργα μας ούτε η πίστη μας ούτε το έργο που κάνει ο Χριστός μέσα μας· είναι το έργο που έκανε για μας αντικειμενικά, έξω από μας. Επομένως, αν μπορούσε κάποιος να δικαιωθεί διά του νόμου, τότε ο θάνατος του Χριστού δεν θα είχε κανένα νόημα γι' αυτόν (Γαλ 2,21).

48. Ο θάνατος του Χριστού ως εξιλασμός και θεία δικαιοσύνη

Ο θάνατος του Χριστού ως βάση της δικαίωσης προβάλλεται με τη μεγαλύτερη λεπτομέρεια στο Ρωμ 3,21-26. Τους ανθρώπους «ο Θεός τούς δικαιώνει χωρίς αντάλλαγμα, με τη χάρη του. Γι' αυτό έστειλε τον Ιησού Χριστό για να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. Ο Θεός τον όρισε να γίνει, με τον σταυρικό του θάνατο, ο εξιλασμός των αμαρτιών διά της πίστεως» (στ. 24-25). Η έκχυση του αίματος του Χριστού, δηλ. ο θυσιαστικός θάνατός του, είναι το μέσον του εξιλασμού, και μάλιστα γι' αυτή τη βάση μπορεί να χορηγηθεί η εσχατολογική απαλλαγή ή η δικαίωση. Η θεμελίωση της απαλλαγής στον θάνατο του Χριστού ήτανε πράξη θείας δικαιοσύνης (στ. 25). Την εποχή πριν από τον θάνατο του Χριστού ο Θεός άφησε ατιμώρητες τις αμαρτίες των ανθρώπων, γιατί δεν τους απέδωσε ό,τι άξιζε στην αμαρτία.

49. Ο Θεός: δίκαιος και δικαιώνων μέσω του θανάτου του Χριστού

Με τον θάνατο του Χριστού, όμως, ο Θεός παύει να προσπερνά τις αμαρτίες και τις αντιμετωπίζει όπως ακριβώς ένας δίκαιος Θεός θα τις αντιμετώπιζε. Επομένως, ο θάνατος του Χριστού δείχνει στον τωρινό καιρό πως ο Θεός είναι και δίκαιος και ανακηρύσσει δίκαιους όσους πιστεύουν στον Χριστό (στ. 26). Η δικαίωση του Θεού θα παρέμενε απaráβατη αν ο Θεός τιμωρούσε τον κάθε αμαρτωλό, όπως θα του αξίζει λόγω της αμαρτίας του: καταδίκη σε θάνατο. Αλλά εδώ ο αμαρτωλός, και δεν θα μπορούσε κανείς ν' αμφισβητήσει τη δικαιοσύνη του Θεού αν στην τελική κρίση εξάπτει την οργή του και τον θάνατο κατά του αμαρτωλού (Ρωμ 6,23α). Ο Θεός όμως δεν είναι μόνο δίκαιος· είναι και έλεος και αγάπη· και με το έλεός του αθώνει τον αμαρτωλό και τον απαλλάσσει από την ενοχή του· έρχεται και τον σώζει από την απώλεια όπου θα κατέληγε λόγω της αμαρτίας. Με τον θάνατο του Χριστού ο Θεός και έδειξε και υλοποίησε τη δικαίωση του με τον αμαρτωλούς που δεν την άξιζαν.

50. Ο θάνατος του Χριστού: η δικανική βίωση της ποινής

Ο θάνατος του Χριστού ήταν μια πράξη δικαιοσύνης εκ μέρους του Θεού· και το μόνο που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι αυτή η πράξη δικαιοσύνης συνίσταται στο να επιβάλει πάνω στον ηθικά αναμάρτητο Χριστό η ενοχή και η ποινή της αμαρτίας, δηλαδή ο θάνατος. Ο θάνατος δεν άξιζε στον Χριστό, μιας κι ο ίδιος δεν είχε δικές του αμαρτίες· και αν ο θάνατός του δεν εμπεριείχε το στοιχείο της εκούσιας δικανικής βίωσης της αμαρτίας της ανθρωπότητας, έτσι που ο θάνατος να είναι η δίκη του Χριστού που άξιζε στην αμαρτωλή ανθρωπότητα, τότε ο θάνατος του είναι η πιο τερατώδης περίπτωση αδικίας που γνώρισε ποτέ η Ιστορία. Ακριβώς επειδή ο Θεός επέδειξε τη δικαιοσύνη του και την αγάπη του επιφέροντας πάνω στον Ιησού την ενοχή και την ανάλογη τιμωρία της αμαρτίας, μπορεί τώρα να απαλλάξει τον αμαρτωλό, χωρίς να πάψει να είναι απόλυτα δίκαιος.

51. Η πίστη ως μέσο αποδοχής της δικαίωσης

Έτσι, ενώ η βάση της δικαίωσης είναι ο θάνατος του Χριστού, το μέσον με το οποίο η δικαίωση έχει αποτελέσματα για τον άνθρωπο είναι η πίστη. Η δικαίωση είναι ένα δώρο που γίνεται αποδεκτό διά της πίστεως (Ρωμ 3,24-25). Πίστη σημαίνει αποδοχή αυτού του έργου του Θεού εν Χριστώ, απόλυτη εμπιστοσύνη σ' αυτό, και την τελική εγκατάλειψη των δικών μας καλών έργων ως βάσης της δικαίωσης. Ο Vincent Taylor στην προσπάθειά του να αποφύγει τον δικανικό χαρακτήρα της δικαίωσης, μοιάζει καμιά φορά να ταυτίζει την πίστη με τη δικαιοσύνη. Πιστεύει πως ο Θεός λογαριάζει κάποιον για δίκαιο, επειδή το άτομό του είναι στην πραγματικότητα δίκαιος: «ο άνθρωπος λόγω της πίστης του στο έργο του Χριστού, είναι πραγματικά δίκαιος στον νομικό σκοπό, αν και όχι ακόμη στην επίτευξη του σκοπού».

52. Η πίστη δεν είναι βάση, αλλά μέσο της δικαίωσης

Η άξια του του νου που κάνει δυνατή αυτή τη σχέση είναι η πίστη. Τα λόγια αυτά αναγνωρίζουν τη δικαίωση του πιστού και κάποιος πρέπει να έχει, για να δικαιωθεί διά πίστεως· η πίστη είναι από μόνη της η δικαιοσύνη, με βάση την οποία ο Θεός δικαιώνει. Αν ήταν έτσι, η πίστη θα ήταν η βάση και όχι το μέσον της δικαίωσης, και συνεπώς θα κόντευε να μετατραπεί σε καλό έργο. Ο Παύλος, όμως, ισχυρίζεται με έμφαση πως ο άνθρωπος δικαιώνεται λόγω της πίστεως, που είναι το αντίθετο των έργων (Ρωμ 3,28· λογιζόμεθα ουν πίστει δικαιούσθαι άνθρωπον χωρίς έργων νόμου).

53. Η πίστη ως πλήρης εξάρτηση και αντίθετο της καύχησης

Η βάση της δικαίωσής μου δεν βρίσκεται μέσα μου, είτε δικαιοσύνη του νου λέγεται αυτό είτε στάση του νου είτε θέληση· είναι το αντικειμενικό έργο του Χριστού διά του θανάτου του. Η πίστη είναι το μέσον με το οποίο ο άνθρωπος οικειοποιείται προσωπικά το έργο του Χριστού. Σημαίνει την παραίτηση από κάθε προσπάθεια δικαίωσης του εαυτού μας, και την πλήρη εμπιστοσύνη μας στο έργο του Θεού για μας. Επομένως, αυτό αποκλείει οποιαδήποτε καύχηση. Στην ουσία η πίστη είναι το αντίθετο της καύχησης. Καύχηση σημαίνει την προβολή του εαυτού, κάτι που στη βάση του είναι αμαρτία. Η πίστη είναι η πλήρης και απόλυτη εξάρτηση από τον Θεό και τη θεία πρόνοια για τη σωτηρία του ανθρώπου.

6. Η δικαίωση και οι μετέπειτα αμαρτίες

54. Η δικαίωση και οι αμαρτίες μετά την αρχική πίστη

Συχνά εγείρεται το ερώτημα τι σχέση υπάρχει ανάμεσα στο δόγμα της δικαίωσης και στις αμαρτίες που διαπράττονται μετά τη δικαίωση. Ίσως φαίνεται πως η δικαίωση αθώνει τον πιστό μόνο για τις αμαρτίες που διέπραξε πριν απ' αυτήν, κι ότι τώρα πρέπει να βρεθεί ένα άλλο μέσο για να τακτοποιηθεί τις αμαρτίες που διαπράττονται μετά απ' αυτήν. Μιας και η δικαίωση είναι γεγονός εσχατολογικό, ανήκει στο τέλος της ζωής, όταν όλοι ανεξαίρετα θα βρεθούν μπροστά στην τελική κρίση του Θεού για ν' απολογηθούν για ολόκληρη την προηγούμενη ζωή τους. Επομένως, την πίστη δεν τη ενδιαφέρει ο χρονικός προσδιορισμός της δικαίωσης· στην πραγματικότητα η τελική κρίση έχει εν Χριστώ απωθηθεί πολύ πέρα, στο τέλος της Ιστορίας. Ως τελική κρίση στρέφει τον προβολέα της πάνω σε ολόκληρη τη ζωή του πιστού. Ο άνθρωπος απαλλάσσεται όχι μόνο από τις αμαρτίες που έκανε στο παρελθόν, εκτός της πίστεως, αλλά απαλλάσσεται από ολόκληρη την ενοχή του.

7. Ο καταλογισμός

55. Το δόγμα του καταλογισμού της δικαιοσύνης του Χριστού

Στην κλασική θεολογία της Μεταρρύθμισης μια φυσική συνέπεια της δικαίωσης είναι το δόγμα του καταλογισμού της δικαιοσύνης του Χριστού στον πιστό. Ο Παύλος, όμως, πουθενά δεν λέει ξεκάθαρα πως η δικαιοσύνη του Χριστού καταλογίζεται στους πιστούς. Αυτό που λέει είναι ότι «Όποιος... δεν έχει έργα, αλλά πιστεύει σ' αυτόν που δικαιώνει τον ασεβή, ο Θεός του καταλογίζει την πίστη για δικαιοσύνη»· (Ρωμ 4,5· τω δε μη εργαζομένω, πιστεύοντι δε επί τον δικαιούντα τον ασεβή λογίζεται η πίστις αυτού εις δικαιοσύνην).

56. Η δικαιοσύνη «λογίζεται» βάσει της πίστεως (Ρωμ 4,5)

Τα λόγια αυτά θα μπορούσαν να εκληφθούν ότι εννοούν πως ο Θεός θεώρησε την πίστη σαν το καλύτερο ανθρώπινο επίτευγμα, και γι' αυτό του υπολογίζει την πίστη σαν ανταμοιβή ως υποκατάστατο της δικαιοσύνης. Μια τέτοια εκδοχή, ωστόσο, θα αγνοούσε τη συνισταμένη της παύλειας σκέψης. Στην ιουδαϊκή σκέψη της εποχής, η πίστη θεωρείτο καλό έργο. Η πίστη σαφώς εξαιρείται από την κατηγορία των ανθρωπίνων επιτευγμάτων. Η δικαιοσύνη «λογίζεται» «σε όποιον δεν έχει έργα». Αυτό που καταλογίζεται δεν είναι η πίστη αλλά η δικαιοσύνη, με βάση την πίστη. Ο Δαβίδ διέπραξε φοβερά αμαρτήματα (Ρωμ 4,8). Είναι σαφές ότι αυτό που καταλογίζεται είναι η δικαιοσύνη, ανεξάρτητα εντελώς από οποιαδήποτε ανθρώπινη αξία.

57. Το συμπέρασμα του καταλογισμού: οι αμαρτίες / δικαιοσύνη

Η απάντηση του Παύλου στο όλο ζήτημα είναι ότι «Αυτόν που δεν είχε γνωρίσει αμαρτία, τον φόρτωσε ο Θεός με όλη την αμαρτία για χάρη μας, για να μπορέσουμε εμείς μέσω εκείνου να βρούμε τη σωτηρία κοντά στον Θεό» (Β' Κορ 5,21). Ο Χριστός έγινε ο ίδιος αμαρτία για χάρη μας. Θα μπορούσαμε να πούμε πως οι δικές μας αμαρτίες καταλογίστηκαν στον Χριστό. Εκείνος, μολονότι αναμάρτητος, τάυτισε τον εαυτό του με τις αμαρτίες μας, και υπέστη την αντίστοιχη καταδικαστική ποινή –τον θάνατο. Έτσι, σ' εμάς «λογίστηκε» η δικαιοσύνη του Χριστού, μολονότι εμείς στον χαρακτήρα και στα έργα μας παραμένουμε αμαρτωλοί. Πρόκειται για ένα αναπόφευκτο, λογικό συμπέρασμα ότι οι άνθρωποι που πιστεύουν, δικαιώνονται επειδή καταλογίζεται σ' αυτούς η δικαιοσύνη του Χριστού.

8. Η συμφιλίωση

58. Η συμφιλίωση: ορισμός και σχέση με τη δικαίωση

Η συμφιλίωση (καταλλάσσω, καταλλαγή) είναι ένα δόγμα πολύ κοντά σ' αυτό της δικαίωσης. Δικαίωση είναι η απαλλαγή του αμαρτωλού από όλη την ενοχή της αμαρτίας· συμφιλίωση είναι η αποκατάσταση του δικαιωμένου σε κοινωνία με τον Θεό. Αν και το δόγμα της συμφιλίωσης δεν παίζει μεγάλο ρόλο στη σκέψη του Παύλου αν προσέξει κανείς τον χώρο που αφιερώνεται γι' αυτό στα κείμενά του, πρόκειται εντούτοις για ένα θεμελιώδες και ολοκληρωμένο δόγμα στη δομή της σκέψης του. Η ίδια η ιδέα της συμφιλίωσης υπαινίσσεται την αποξένωση. Η συμφιλίωση είναι απαραίτητη ανάμεσα σε δύο μέρη, όταν κάτι διακόπτει την επικοινωνία και δημιουργεί εχθρότητα μεταξύ τους. Η αμαρτία έχει αποξενώσει τον άνθρωπο από τον Θεό. Έχει διακόψει την επικοινωνία τους κι έχει ψύξει έναν φραγμό ανάμεσά τους. Μ' αυτή την εξήγηση, δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα στη διδασκαλία της Βίβλου.

59. Το θεολογικό δίλημμα της συμφιλίωσης: η οργή του Θεού

Το δύσκολο, ωστόσο, ερώτημα που τίθεται είναι· Ποιος είναι αυτός που αποξενώνεται, και ποιος είναι αυτός που συμφιλιώνεται; Δεν χρειάζεται να προσπαθήσουμε πολύ για ν' αποδείξουμε πως η ανθρωπότητα είναι εκείνη που αποξενώθηκε από τον Θεό, ότι οι άνθρωποι έχουν επαναστατήσει με τον νου και την καρδιά τους και έχουν απομακρύνει τους εαυτούς τους με εμπάθεια σε εχθρική και προβληματική υποταγή στον Θεό. Έχει όμως ο Θεός αποξενωθεί από την ανθρωπότητα; Έχει ο Θεός την ίδια ανάγκη με την ανθρωπότητα να συμφιλιωθεί μ' αυτήν; Εξαντλείται άραγε όλη η εχθρότητα στην καρδιά του ανθρώπου, ή υπάρχει και κάποια θεϊκή αποδοκιμασία και εχθρότητα; Είναι δυνατόν συμφιλίωση να σημαίνει ότι η οργή του Θεού πρέπει να μετατραπεί σε αγάπη προκειμένου κάποιος να σωθεί; Κάποιες ερμηνείες της συμφιλίωσης προτείνουν ότι ακριβώς αυτό πρέπει να γίνει, να κατευναστεί δηλαδή η οργή του Θεού, ώστε η εχθρότητά του να μετατραπεί σε αγάπη.

60. Η άρνηση του αντικειμενικού στοιχείου στη συμφιλίωση

Άλλοι ερευνητές αρνούνται να συνδέσουν οπωσδήποτε απ' αυτά τα στοιχεία με το δόγμα της συμφιλίωσης. «Ένας Θεός που έχει ανάγκη να συμφιλιωθεί, που στέκεται πάνω από τον άνθρωπο και τον επιπλήττει συνεχώς, περιμένοντας να βρει ικανοποίηση και να κατευναστεί η οργή του, δεν είναι ο αποστολικός Θεός της χάριτος. Σίγουρα δεν είναι “ο Θεός και Πατέρας του Κυρίου Ιησού Χριστού”». Ο Stewart δεν βρίσκει κανένα αντικειμενικό στοιχείο στο δόγμα της συμφιλίωσης· το μόνο που πρέπει να έρθει σε συμφιλίωση με τον Θεό είναι η επαναστατική και εχθρική στάση του ανθρώπου απέναντί του. Αυτά είναι τα προβλήματα που δημιουργούνται με το δόγμα της συμφιλίωσης.

9. Τα εξηγητικά δεδομένα

61. Ο Θεός ως υποκείμενο: η συμφιλίωση ως έργο Θεού

Όταν εξετάζουμε από κοντά την παύλεια γλώσσα σχετικά με τη συμφιλίωση, γίνεται από την πρώτη στιγμή σαφές ότι ο Παύλος πουθενά δεν λέει ξεκάθαρα πως ο Θεός έχει συμφιλιωθεί με τα ανθρώπινα όντα ή ότι εξακολουθεί να συμφιλιώνεται μαζί τους. Ο Θεός είναι πάντοτε το υποκείμενο της συμφιλίωσης, και η ανθρωπότητα ή ο κόσμος είναι το αντικείμενο. «Ο Θεός ήταν αυτός που στο πρόσωπο του Χριστού συμφιλίωσε τον κόσμο μαζί του» (Β' Κορ 5,19). «Παρότι ήμασταν εχθροί με τον Θεό, μας συμφιλίωσε μαζί του ο σταυρικός θάνατος του Υιού του» (Ρωμ 5,10). Έτσι έγινε και μ' εμάς. Άλλοτε ήμαστε αποξενωμένοι από τον Θεό κι είχαμε απέναντί του εχθρικές διαθέσεις, όπως δείχνουν τα πονηρά σας έργα.

62. Η ανθρωπότητα ως αντικείμενο: η συμφιλίωση ως θεία ενέργεια

Αλλά τώρα ο Χριστός, πεθαίνοντας ως άνθρωπος, σας συμφιλίωσε με τον Θεό, για να σας παρουσιάσει μπροστά του αγίους, αψεγάδιαστους και χωρίς καμιά κατηγορία εναντίον σας» (Κολ 1,21-22). «Κατήργησε δηλαδή τον εχθρικό του νόμο των εντολών και των διατάξεων, για να δημιουργήσει με το έργο του από τα δύο εχθρικά μέρη, από τους Ιουδαίους και τους εθνικούς, μία νέα ανθρωπότητα, φέρνοντας την ειρήνη. Κι αφού θανάτωσε με τον σταυρό του την έχθρα, ένωσε τους δύο πρώην εχθρούς σε ένα σώμα και τους συμφιλίωσε με τον Θεό» (Εφ 2,15). Επομένως η συμφιλίωση είναι έργο του Θεού, και η ανθρωπότητα είναι το αντικείμενο. Η ανθρωπότητα δεν μπορεί να συμφιλιωθεί από μόνη της με τον Θεό· το αποξενωμένο γένος πρέπει να συμφιλιωθεί με τον Θεό με μια θεία ενέργεια.

63. Η θεία πρωτοβουλία στη συμφιλίωση

Τα δεδομένα αυτά μας οδηγούν σε ένα αναπόφευκτο συμπέρασμα, που πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα: οτιδήποτε άλλο κι αν περιλαμβάνει το δόγμα της συμφιλίωσης, ο Θεός είναι αυτός που πήρε την αρχική πρωτοβουλία και που εν Χριστώ πραγματοποίησε τη συμφιλίωση. Δεν πρέπει να φανταστούμε ούτε ότι υπάρχει κάποιος διχασμός μέσα στον χαρακτήρα του Θεού, εξαιτίας του οποίου πρέπει να ικανοποιηθεί και ένα άλλο είναι να φιλιωθεί με την ανθρωπότητα, αυτό δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί ότι η εχθρότητα του Θεού πρέπει να μετατραπεί σε αγάπη.

64. Η αγάπη του Θεού ως πηγή και βάση της συμφιλίωσης

Ο Θεός είναι αυθεντικά και απόλυτα αγάπη. Ο θάνατος του Χριστού ήταν μια εκδήλωση και απόδειξη της αγάπης του Θεού για τους ανθρώπους που ακόμα ήταν αματωλοί και σε καθεστώς εχθρότητας εναντίον του (Ρωμ 5,8· συνίστησι δε την εαυτού αγάπην εις ημάς ο Θεός, ότι έτι αματωλών όντων ημών Χριστός υπέρ ημών απέθανε). Καμιά ερμηνεία του δόγματος της συμφιλίωσης δεν μπορεί να είναι ικανοποιητική εάν λέει πως η οργή του Θεού πρέπει να μετατραπεί σε αγάπη ή η έχθρα του πρέπει να μεταβληθεί σε φιλία. Είναι η ίδια η αγάπη του Θεού η πηγή και η βάση της συμφιλίωσης.

10. Η συμφιλίωση είναι αντικειμενική

65. Η συμφιλίωση ως αντικειμενικό γεγονός: ο θάνατος του Υιού

Μια βαθύτερη εξέταση του Ρωμ 5 και του Β' Κορ 5 μας οδηγεί στο αναπόφευκτο συμπέρασμα ότι συμφιλίωση δεν είναι πρωταρχικά μια αλλαγή στάσης του ανθρώπου απέναντι στον Θεό· είναι, όπως και η δικαίωση, ένα αντικειμενικό γεγονός που πραγματοποιείται από τον Θεό για τη σωτηρία του ανθρώπου. Η συμφιλίωση πραγματοποιήθηκε πρώτα από τον Θεό για χάρη του ανθρώπου, και όχι μέσα στον άνθρωπο. Σημαίνει ότι ενώ εμείς ήμασταν ακόμα εχθροί του Θεού, συμφιλιώθηκε μαζί του διά του θανάτου του Υιού του (Ρωμ 5,10). Ο ίδιος ο θάνατος του Χριστού πέτυχε τη συμφιλίωση, ενώ εμείς ήμασταν σε καθεστώς έχθρας προς τον Θεό. Η ίδια ιδέα εκφράζεται λίγο παραπάνω με άλλα λόγια: «Ενώ εμείς ζούσαμε ακόμα στην αμαρτία, ο Χριστός έδωσε τη ζωή του για μας» (5,8).

66. Η αγάπη του Θεού εκδηλώθηκε με τον θάνατο του Χριστού

Εδώ η αγάπη του Θεού, η οποία εκδηλώθηκε με τη συμφιλίωση, δεν εστιάζεται στη στιγμή που το άτομο πιστεύει στον Χριστό και η στάση του απέναντι στον Θεό αλλάζει από έχθρα σε αγάπη· η εκδήλωση της αγάπης του Θεού έλαβε χώρα διά του αντικειμενικού, ιστορικού γεγονότος του θανάτου του Χριστού, ενώ εμείς ήμασταν ακόμα αμαρτωλοί. Η συμφιλίωση επετεύχθη μ' αυτόν τον θάνατο. Κατά συνέπεια η συμφιλίωση έχει χαρακτήρα αγνό δώρο που πρέπει να το οικειοποιηθούμε (Ρωμ 5,11). Έρχεται στους ανθρώπους από τον Θεό και δεν οφείλεται ούτε άμεσα ούτε έμμεσα σε κάποια δική τους πράξη.

67. Η διακονία του λόγου της συμφιλίωσης

Ο αντικειμενικός χαρακτήρας της συμφιλίωσης φαίνεται ακόμα περισσότερο από το γεγονός ότι είναι μήνυμα που δόθηκε στον απόστολο να το κηρύξει στους ανθρώπους. Ο Θεός εν Χριστώ συμφιλίωσε τους ανθρώπους με τον εαυτό του και έδωσε στους αποστόλους τη διακονία αυτή της συμφιλίωσης. Ο Θεός έδωσε τον λόγο της συμφιλίωσης και με αυτόν ο απόστολος εκλιπαρεί τους ανθρώπους να συμφιλιωθούν με τον Θεό. Επειδή ο Θεός έχει πραγματοποιήσει ένα έργο γι' αυτούς, οι άνθρωποι πρέπει να ανταποκριθούν με ταπείνωση και αγάπη στην ανοιχτή αγκαλιά ενός Θεού που τους αγαπάει, και έτσι να συμφιλιωθούν μαζί του. Εδώ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα κλασικά λόγια του James Denney:

68. Η συμφιλίωση ως τετελεσμένο έργο (James Denney)

«Το έργο της συμφιλίωσης, με την έννοια της Κ.Δ., είναι ένα τελειωμένο έργο, και πρέπει να καταλάβουμε πως είχε τελειώσει πριν κηρυχθεί το ευαγγέλιο. Είναι η αγαθή αγγελία του ευαγγελίου με την οποία οι ευαγγελιστές βγαίνουν για να πουν ότι ο Θεός έκανε εν Χριστώ ένα έργο συμφιλίωσης, προοριστικά όλο τον κόσμο, και από το οποίο όλος ο κόσμος πρέπει να ωφεληθεί. Η πρόσκληση που απευθύνεται σε κάθε ευαγγελιστή είναι: “Δέξου τη συμφιλίωση! κατάλαβε πως έχει αποτέλεσμα και στη δική σου περίπτωση”.

69. Ο αντικειμενικός χαρακτήρας της συμφιλίωσης

»Το έργο της συμφιλίωσης είναι κάτι που έγινε στη φύση των ανθρώπων, μολονότι είναι έργο που έγινε από έναν διαφορετικό γι' αυτούς με τόσο άμεσα αποτελέσματα γι' αυτούς, ώστε να μπορούμε να λέμε ότι ο Θεός συμφιλίωσε τον κόσμο με τον εαυτό του. Είναι έργο έξω από μας και το οποίο ο Θεός εν Χριστώ αντιμετώπισε έτσι την αμαρτία του κόσμου, ώστε όποια στιγμή κι αν αποτελεί φραγμό ανάμεσα στον ίδιο και στους ανθρώπους... Η συμφιλίωση, εξάλλου, με την έννοια της Κ.Δ., δεν είναι κάτι που εξακολουθεί να γίνεται· είναι κάτι που έχει γίνει» (Denney).

11. Η ανάγκη της συμφιλίωσης

70. Η αντικειμενική σχέση αποξένωσης και η οργή του Θεού

Ο αντικειμενικός χαρακτήρας της συμφιλίωσης θα αναδειχτεί ακόμα περισσότερο, όταν δει κανείς ότι η ανάγκη της συμφιλίωσης βρίσκεται όχι μόνο στην υποκειμενική εχθρότητα των αμαρτωλών προς τον Θεό αλλά πρωτίστως στην αντικειμενική σχέση της αποξένωσης και της έχθρας, που οι αμαρτωλοί έχουν απέναντι στον Θεό. «Παρότι εμείς ήμασταν αμαρτωλοί (πρωτότυπο: εχθροί) συμφιλιώθηκε με τον Θεό διά του θανάτου του Υιού του» (Ρωμ 5,10). Έχουμε ήδη δει πως ο όρος εχθροί μπορεί ν' αποδοθεί είτε με ενεργητική έννοια –οι εχθρικές πράξεις της ανθρωπότητας κατά του Θεού– είτε με την παθητική –η κατάσταση της ανθρωπότητας υπό συνθήκες έχθρας, κι επομένως να τη θεωρεί έτσι και ο Θεός. Επειδή οι άνθρωποι είναι εχθρικώς διακείμενοι κατά του Θεού (Κολ 1,21), ο Θεός πρέπει να τους δει σαν αμαρτωλούς, σαν εχθρούς του.

71. Η συμφιλίωση - η στάση του Θεού προς τους ανθρώπους

Στο Ρωμ 5,10 ο Παύλος «έχει στον νου του το πώς βλέπει ο Θεός τον άνθρωπο και όχι το πώς θεωρεί ο άνθρωπος τον Θεό». Επειδή οι αμαρτωλοί είναι εχθροί του Θεού, βρίσκονται κάτω από την οργή του. Την ίδια στιγμή ο Θεός αγαπάει αυτούς που είναι εχθροί του.

Το αξιοθαύμαστο της συμφιλίωσης είναι ότι ενώ ακόμα βρισκόμασταν σ' αυτήν την κατάσταση της έχθρας, ο Θεός έκανε το έργο της συμφιλίωσης, έτσι που να χαρίσει πλουσιοπάροχα στους ανθρώπους όλα τα δώρα της αγάπης του.

12. Ο χαρακτήρας της συμφιλίωσης

72. Συμφιλίωση: «χωρίς να καταλογίζει τα παραπτώματα»

Ο αντικειμενικός χαρακτήρας της συμφιλίωσης επιβεβαιώνεται σθεναρά με τα λόγια του Παύλου που περιγράφουν το ειδικό περιεχόμενό της: «χωρίς να καταλογίζει στους ανθρώπους τα παραπτώματά τους» (Β' Κορ 5,19). Η συμφιλίωση πρωταρχικά σχετίζεται όχι με τη στάση των ανθρώπων απέναντι στον Θεό αλλά με τη στάση του Θεού απέναντι στους ανθρώπους κι απέναντι στις αμαρτίες τους. Οι άνθρωποι είναι ηθικά αμαρτωλοί· κι όταν ο Θεός τους καταλογίζει τα παραπτώματά τους, πρέπει να τους βλέπει σαν αμαρτωλούς, σαν εχθρούς, σαν τα αντικείμενα της θείας οργής· καθότι κατά μία ηθική και θρησκευτική νομοτέλεια η εκδήλωση της αγιότητας του Θεού είναι οργή εναντίον της αμαρτίας.

73. Η συμφιλίωση: πράξη αγάπης και αλλαγή θείας στάσης

Η συμφιλίωση είναι μία πράξη του Θεού, που πηγάζει από την αγάπη του, χάρη στην οποία ο Θεός δεν καταλογίζει πια στους ανθρώπους τα παραπτώματά τους· σχετίζεται με τη θεία στάση απέναντι στους ανθρώπους, αποτέλεσμα της οποίας είναι ο Θεός να μην τους βλέπει πια ως εχθρούς του, σαν όντα που βρίσκονται σε εχθρικό στρατόπεδο. Ο φραγμός της αμαρτίας εξαφανίστηκε. Ο Θεός απάλλαξε τους ανθρώπους από την ενοχή και το χρέος της αμαρτίας, κι αυτό έγινε εξολοκλήρου με θεία πρωτοβουλία· δεν είναι ανθρώπινο κατόρθωμα. Έτσι, η συμφιλίωση επιφέρει μια διαφοροποίηση της στάσης του Θεού και όχι του ανθρώπου.

74. Η συμφιλίωση ως αλλαγή στάσης του Πατέρα

Ο Denney τονίζει ότι η προβολή ενός πατέρα να συγχωρήσει μια προσβολή δεν είναι το ίδιο με τη συγχώρηση στην πράξη. Όταν ο πατέρας συγχωρεί στην πράξη, τότε όχι μόνο αγαπάει το μετανοημένο παιδί του –πάντοτε άλλωστε το αγαπούσε– αλλά αλλάζει η στάση του απέναντι στο παιδί. Στην ουσία υπάρχει διαφορά από τότε που απλώς περίμενε την ευκαιρία να συγχωρεί. Ο μόνος φυσιολογικός τρόπος να εκφράσουμε αυτή τη διαφορά είναι να πούμε πως ο πατέρας συμφιλιώνεται με αυτόν που τον πρόσβαλε. «Κατά συνέπεια, κατά την εμπειρία της συγχώρησης όχι μόνο εμείς συμφιλιωνόμαστε με τον Θεό αλλά και ο Θεός συμφιλιώνεται μ' εμάς. Δεν συμφιλιώνεται με την έννοια ότι του αποποιούσε κάτι προς όφελος μας παρά τη θέλησή του, αλλά με την έννοια ότι πραγματοποιείται η βούλησή του να μας ευλογήσει –κάτι που δεν συνέβαινε πρωτίτερα– με βάση αυτό που έκανε ο Χριστός κι εμείς το αποδεχτήκαμε».

75. Η σιωπηρή συμφιλίωση του Θεού με τους ανθρώπους

Πολλοί ερευνητές αρνούνται να δεχτούν τη δήλωση του Denney ότι ο Θεός πράγματι συμφιλιώνεται με τους ανθρώπους· «μένουμε μόνο σ' αυτά που λέει ο Πάυλος». Πρέπει όμως να κάνουμε μια προσπάθεια να μπούμε στον νου του Παύλου· να μη χρησιμοποιούμε απλά τη νοηματική λογία του αλλά να εξακριβώσουμε τι ακριβώς εννοεί με τις δηλώσεις του. Πώς ο Πάυλος αποφεύγει την απεριόριστη διαβεβαίωση πως ο Θεός συμφιλιώθηκε, γιατί υπήρξε κινδύνους παρεξήγησης και παρερμηνείας μιας τέτοιας δήλωσης προς έναν παγανιστικό κόσμο, όπου η οργή του Θεού έπρεπε να κατασιγαστεί με προσφορές δώρων, όπως έπρεπε να καταπραΰνθει ο θυμός των ανθρώπων. Παρά την έλλειψη σαφούς λεκτικής έκφρασης απ' τον ίδιο, φαίνεται ότι πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα πως ο Θεός συμφιλίωσε τον εαυτό του· και είναι αυτή καθεαυτή η πράξη της συμφιλίωσης, της αυτοσυμφιλίωσης, με τίμημα τον θάνατο του Υιού του, που δείχνει με υπέρμετρο τρόπο το μεγαλείο της αγάπης του Θεού για εχθρούς του αμαρτωλούς.

13. Η υποκειμενική πλευρά της συμφιλίωσης

76. Αντικειμενική πράξη - υποκειμενική αποδοχή της συμφιλίωσης

Η συμφιλίωση είναι πρωταρχικά μια αντικειμενική πράξη με την οποία ο Θεός γκρέμισε τον φραγμό της αμαρτίας που χώριζε την ανθρωπότητα απ' αυτόν, κι έκανε εφικτή την αποκατάσταση της κοινωνίας του ανθρώπου μαζί του. Η πράξη αυτή επιτελέστηκε ενώ οι άνθρωποι ήταν εχθροί του Θεού και υποκειμενικά αντίθετοι σ' αυτόν. Η συμφιλίωση, ωστόσο, δεν έχει κανένα αποτέλεσμα, η κοινωνία με τον Θεό δεν αποκαθίσταται στην περίπτωση κανενός ατόμου, εάν το κάθε άτομο δεν δεχτεί στην καρδιά του τη θεία πράξη της συμφιλίωσης, δηλ. αν δεν συμφιλιωθεί με τον Θεό. Ο Θεός έκανε το αντικειμενικό έργο κι ανέθεσε στους αποστόλους την εξαγγελία του χαρμόσυνου αυτού μηνύματος· αυτοί στη συνέχεια κάνουν έκκληση στον άνθρωπο να δεχτεί τη συμφιλίωση που του προσφέρει ο Θεός και «να συμφιλιωθούν με τον Θεό» (Β' Κορ 5,20).

77. Υποκειμενική αντίδραση: αλλαγή νοοτροπίας - υποταγή

Είμαστε απόλυτα έτοιμοι να συμφωνήσουμε με τον Hodge ότι αυτό το εδάφιο δεν λέει πως οι άνθρωποι μπορούν να συμφιλιωθούν οι μόνοι τους με τον Θεό, κι ότι απλά τους παρακινεί να αγκαλιάσουν την προσφορά της συμφιλίωσης. «Το μόνο που έχουν να κάνουν οι άνθρωποι είναι να μην αρνηθούν την αγάπη που τους προσφέρει ο Θεός». Η επιθυμία της σάρκας, όμως, δηλ. της μη αναγεννημένης ανθρώπινης φύσης, είναι έχθρα προς τον Θεό (Ρωμ 8,7). Όσο ένα άτομο έχει εχθρικές διαθέσεις προς τον Θεό (Κολ 1,21) το άτομο αυτό θα απορρίπτει τη συμφιλίωση που του προσφέρει ο Θεός και θα παραμείνει εχθρός του. Τα ίδια τα λόγια του Hodge «να αγκαλιάσουν», «να μην αρνηθούν», δείχνουν μια υποκειμενική αντίδραση εκ μέρους του ανθρώπου και είναι δύσκολο να μη δούμε ότι η ίδια η πράξη του «ενστερνισμού» ή της «μη άρνησης» της αγάπης που προσφέρει ο Θεός, σημαίνει αλλαγή νοοτροπίας, ώστε ένας εχθρός που είναι του Θεού να έρθει και να υποταχθεί με προθυμία σ' αυτόν.

78. Συμφιλίωση: αντικειμενική πράξη και θετική ανταπόκριση

Αυτό που τώρα μας ενδιαφέρει δεν είναι να αναζητήσουμε ακριβώς τι σημαίνει η αλλαγή νοοτροπίας και κατά πόσον μοιράζεται με τη πίστη ή αν είναι αποτέλεσμα της αναγέννησης. Θα επιμείνουμε μόνο ότι αν η αντικειμενική προσφορά της συμφιλίωσης που προσφέρει ο Θεός δεν γίνεται αποδεκτή με πνεύμα πρόθυμης υποταγής, κανένας δεν μπορεί να συμφιλιωθεί με τον Θεό. Ο αμαρτωλός, λοιπόν, που έχει εξοικειωθεί και είναι μέσα θα εξαποστείλει πάνω του όλη η φοβερή οργή του θείου Θεού. Το περιεχόμενο της συμφιλίωσης, επομένως, είναι πρώτα απ' όλα είναι μια αντικειμενική πράξη του Θεού, είναι επίσης και η θετική ανταπόκριση του ανθρώπου στη προσφορά της συμφιλίωσης. Μόνο τότε η συμφιλίωση έχει αποτέλεσμα για τον αμαρτωλό· μόνο τότε ο αμαρτωλός συμφιλιώνεται με τον Θεό.

79. Η εσώτερη συμφιλίωση (Κολ 1,21-22): μεταστροφή

Η εσώτερη αυτή συμφιλίωση φαίνεται πως είναι το αντικείμενο των Κολ 1,21-22. Ως αμαρτωλοί οι άνθρωποι είναι αποξενωμένοι από τον Θεό και με εχθρικές διαθέσεις εναντίον του και για να περιγράψουμε την εχθρότητα με όρους της ανθρώπινης αντίληψης χρειάζεται να ξέρουμε το πραγματικό νόημα του όρου εχθροί και την υποκειμενική ερμηνεία της συμφιλίωσης. Αυτοί που ήταν ανόητοι εχθροί του Θεού, τώρα συμφιλιώθηκαν διά του θανάτου του Χριστού. Οι εχθρικές διαθέσεις των Χριστιανών των Κολοσσών έχουν μετατραπεί σε μια εκούσια και πρόθυμη υποταγή· και το τελικό αποτέλεσμα αυτής της εσώτερης μεταστροφής της κατά του Θεού νοοτροπίας θα είναι η τελειότητα και η αγιότητα (στ. 22).

80. Οι αδιάσπαστες σχέσεις στη συμφιλίωση

Πάλι εδώ, στο δόγμα της συμφιλίωσης, ερχόμαστε αντιμέτωποι με την αδιάσπαστη σχέση ανάμεσα στην αντικειμενική και στην υποκειμενική πλευρά του έργου του Χριστού, η οποία είναι ανάλογη της αδιάσπαστης σχέσης ανάμεσα στη δικαίωση και στην εν Χριστώ ζωή. Η συμφιλίωση είναι και αντικειμενική και υποκειμενική· και δεν είναι δυνατόν να δεχτούμε ότι μπορεί την αντικειμενική πράξη της συμφιλίωσης σαν δώρο του Θεού, χωρίς ταυτόχρονα να βιώνουν τη συμφιλίωση με τον Θεό σ' αυτή καθαυτή τη ζωή. Η συμφιλίωση που αρχίζει με μια άγια ζωή και θα ολοκληρωθεί την εσχατολογική ημέρα, όταν ο Χριστός θα παρουσιάσει στον Θεό τους λυτρωμένους ως αγίους.

14. Τα αποτελέσματα της συμφιλίωσης

81. Δικαίωση, συμφιλίωση και ειρήνη με τον Θεό

Η δικαίωση είναι η θεία εξαγγελία απαλλαγής προς τον αμαρτωλό· η συμφιλίωση είναι η αποκατάσταση της κοινωνίας που έρχεται ως αποτέλεσμα της δικαίωσης. Η δικαίωση είναι η ηθική κατάσταση της συμφιλίωσης, μια υπόσταση που δίνεται ως δώρο στον αμαρτωλό, διά της οποίας και μόνο μπορεί να έρθει σε κοινωνία με τον Θεό. Όταν ο αμαρτωλός αποκατασταθεί στην κοινωνία του με τον Θεό, προκύπτουν συγκεκριμένα αποτελέσματα, το πρώτο από τα οποία είναι η ειρήνη με τον Θεό. Η έννοια της ειρήνης είναι πλουσιότατη και πολύπλευρη, και δεν είναι δυνατόν να αποσαφηνιστεί εδώ. Μπορούμε μόνο να επισημάνουμε μερικές από τις σπουδαιότερες πλευρές της ειρήνης, σαν αποτέλεσμα της συμφιλίωσης, οι οποίες στηρίζονται στη δικαίωση. «Δικαιωθέντες ουν εκ πίστεως ειρήνην έχομεν προς τον Θεόν διά του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού» (Ρωμ 5,1).

82. Η ειρήνη ως σχέση: το τέλος της οργής του Θεού

Η ειρήνη για την οποία γίνεται λόγος εδώ, δεν είναι η υποκειμενική εμπειρία της ειρήνης· είναι η αντίθεση με την έχθρα που πραγματεύθηκε παραπάνω. Ο άνθρωπος που δικαιώνεται, συμφιλιώνεται κιόλας με τον Θεό, και έτσι έχει ειρήνη μαζί του. Η οργή του Θεού δεν απευθύνεται πια στον άνθρωπο που αποδέχτηκε τον Χριστό. Έχουμε ειρήνη με τον Θεό, κατά το ότι ο Θεός είναι πια σε ειρήνη μαζί μας· η οργή του έφυγε. Η ειρήνη εδώ δεν αναφέρεται σε μια διάθεση αλλά σε μια σχέση με τον Θεό. Δεν είμαστε πια εχθροί του Θεού αλλά αντικείμενα της εύνοιάς του. Ενώ αναγνωρίζεται ότι το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι μια εσωτερική ειρήνη της καρδιάς, εδώ δεν περιγράφεται η εσωτερική ειρήνη αλλά η εξωτερική αντικειμενική σχέση. Πράγματι, η εσωτερική ειρήνη του νου είναι αδιανόητη από τη βιβλική άποψη, αν ο άνθρωπος δεν έχει ειρήνη με τον Θεό, την ειρήνη της συμφιλίωσης. Η ειρήνη με τον Θεό, επομένως, βασίζεται στο λυτρωτικό έργο του Χριστού.

83. Η δεύτερη ευλογία: συμφιλίωση μεταξύ των ανθρώπων

Μια δεύτερη ευλογία που προκύπτει από τη συμφιλίωση με τον Θεό είναι η συμφιλίωση μεταξύ των ανθρώπων, οι οποίοι ήταν μεταξύ τους αποξενωμένοι. Επειδή οι άνθρωποι συμφιλιώθηκαν με τον Θεό αντικειμενικά και υποκειμενικά, οι εχθρότητες που τους χώριζαν έχουν τώρα εξαφανιστεί, κι αυτοί που έχουν συμφιλιωθεί με τον Θεό πρέπει να απολαμβάνουν και ειρήνη μεταξύ τους. Η κλασική περικοπή είναι η πραγματεία του Παύλου για τη σχέση μεταξύ Ιουδαίων και εθνικών στο Εφεσ κεφ 2. Ο εθνικός ήταν κάποτε στο παρελθόν ξένος προς τον λαό του Θεού, αποκλεισμένοι από τις υποσχέσεις της διαθήκης, χωρίς ελπίδα, μακριά από τον Θεό, στον κόσμο.

84. Η κατάλυση του μεσότοιχου χωρίσματος

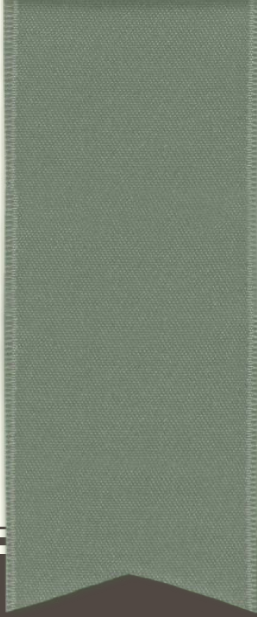

Εκείνοι που κάποτε ήταν «μακράν» έγιναν «πλησίον διά του αίματος του Χριστού». «Αυτός πραγματικά είναι για μας η ειρήνη. Αυτός έκανε τα δύο ένα, κατέλυσε το μεσότοιχο χώρισμα, έλυσε και γκρέμισε με το σταυρικό του θάνατο ό, τι σαν τοίχος τους χώριζε και προκαλούσε έχθρα μεταξύ τους, για να δημιουργήσει με το έργο του από τα δύο εχθρικά μέρη, από τους Ιουδαίους και τους εθνικούς, μία νέα ανθρωπότητα, φέρνοντας την ειρήνη. Κι αφού θανάτωσε με το σταυρό του την έχθρα, ένωσε τους δύο πρώην εχθρούς σε ένα σώμα και τους συμφιλίωσε με τον Θεό (Εφ 2,14-16). Η έχθρα που υπήρχε ανάμεσα στους Ιουδαίους και στους εθνικούς μπορεί να θεωρηθεί και σαν ένας συνήθης φραγμός που διασπάτει την κοινωνία των ανθρώπων.

85. Η ειρήνη εν Χριστώ - τέλος της έχθρας μεταξύ ανθρώπων

Λόγω της συμφιλίωσης με τον Θεό εν Χριστώ οι άνθρωποι που ήταν αποξενωμένοι ο ένας από τον άλλο πρέπει να συμφιλιωθούν μεταξύ τους, και κάθε διαχωριστικός τοίχος να αφαιρεθεί, επειδή ο Χριστός είναι η ειρήνη μας. Αντί για δύο άτομα, τον Ιουδαίο και τον εθνικό, που ήταν χωρισμένοι μεταξύ τους με έχθρα, τώρα υπάρχει ένας νέος άνθρωπος που έχει δημιουργηθεί με ειρήνη, γιατί η συμφιλίωση με τον Θεό είναι να γίνουν οι δύο ένα σώμα διά του σταυρού. Έτσι, η έχθρα μεταξύ των ανθρώπων έλαβε τέλος. Η συμφιλίωση δύο εχθρών, του Ιουδαίου και του Έλληνα, μπορεί να χρησιμεύσει σαν αντιπροσωπευτική οποιασδήποτε άλλης διαπροσωπικής έχθρας. Εν Χριστώ, ανάμεσα στους ανθρώπους υπάρχει ειρήνη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ